

KARTERINGSNIEUWS 8: SLEUTELWOORD VERANDERING

Nico Dam, Inge Somhorst, Mirjam Veerkamp

kartering@mycologen.nl

met medewerking van

Ad van den Berg, Emma van den Dool, Martin Gotink en Thom Kuiper

Dam, N., Somhorst, I. & Veerkamp, M. 2020. News from the fungus mapping project 8: Keyword Change. *Coolia* 63(3): 149–170.

In this newsletter we report on recent developments in the Dutch fungus mapping project. A major effort has been the revision of criteria for the validation of observations. In future versions of our Excel-based input form, PaKa_NL (can be downloaded from our website, www.mycologen.nl > [kartering](#)), new input will automatically present the user information on recognisability in the field and abundance. The on-line distribution atlas (verspreidingsatlas.nl) will be supplemented with younger synonyms, to ease the ‘translation’ of names in recent literature to those in use in The Netherlands. We illustrate the utility of reporting ecological information with fungus records by the example of *Cortinarius sanguineus*, a name that has been used collectively in The Netherlands. Based on ecological information provided with 26 out of 43 records, we could refer 20 of these to *C. puniceus*. The remainder is now stored as *C. sanguineus sensu lato*; whether the real *C. sanguineus* occurs in The Netherlands is as yet uncertain. In 2019, nearly 100 new taxa have been reported for our country (see Table 1). We discuss the procedure that has been adopted for accepting new taxa, as well as some of the intricacies that need to be dealt with. The latter is illustrated by several examples of species names that recent studies have shown to have been used collectively, for what is in fact a group of related, and morphologically often very similar species: *Antrodiella semisupina*, *Morchella esculenta*, *Myxarium nucleatum*, and *Tremella foliacea*. We conclude with a progress report on the heath inventory, heath being the mushroom habitat of the year 2018-20.

Ok wij ontkomen er niet aan om het Corona-virus te noemen. Eén van de eerste NMV-activiteiten die moesten worden afgelast was de Karteringsdag van 14 maart. Op deze dagen, die door de KarteringsCommissie (KC) georganiseerd worden, worden informatie over en ervaringen met de paddenstoelenkartering uitgewisseld tussen de KC en de DistrictsCoördinatoren (DC's), en ditmaal waren ook enkele actieve karteerders uitgenodigd. (Zie onze webstek, www.mycologen.nl > [kartering](#) voor wie die DC's zijn, per regio.) De eerste helft van deze nieuwsbrief dient dan ook een beetje als vervanging voor de getorpedeerde karteringsdag, met een bonte verzameling aan onderwerpen. Aan diegenen onder jullie die soorten opgeven voor de kartering (iedereen?) willen we vragen de tekst *Revisie van de validatiecriteria* goed door te nemen. In het tweede deel geven we de lijst nieuwe soorten van 2019 en vertellen we over de problematiek rond nieuwe namen en nieuwe soorten met betrekking tot de kartering. We sluiten af met een oproep om dit jaar nog enthousiast mee te doen aan het heideproject, en geven een beeld van de eerste resultaten die het project al heeft opgeleverd. Elders in deze *Coolia* staan nog enkele artikelen die met de kartering samenhangen.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	WAARNEMINGENINVOER PADDENSTOLENKARTERING							rood: zeldzame soort		Wit: niet-verplicht
2								vet: sl.-groep		Grijs: overschrijfbaar kopgegevens
3								cursief: var. of stadium aanwezig		Groen: verplicht in te
4		schakel NL-/wet.naam	Wet.							Blauw: veld wordt autor
5										
6	lijst	locatie	x	y	jaar	maand	dag	soortnaam of soortcode	talrijkheid	soortnaam ter
7	1	Stadwijk, Nijmegen	182	424	2019	10	6	psath tephro	X	Psathyrella tephrophylla
8	1	Stadwijk, Nijmegen	182	424	2019	10	6	rick swart	X	Rickenella swartzii
9	1	Stadwijk, Nijmegen	182	424	2019	10	6	heb sacc	X	Hebeloma sacchariolens
10	1	Stadwijk, Nijmegen	182	424	2019	10	6	lacc lacc	X	<i>Laccaria laccata</i>
11	1	Stadwijk, Nijmegen	182	424	2019	10	6	peni lae	X	<i>Peniophora laeta</i>

Samenstelling van de KC

Melchior van Tweel is eind vorig jaar met zijn werkzaamheden voor de NMV paddenstoelenkartering gestopt. Hij coördineerde de validatie vanuit de NDFF¹, en was daarmee ook een schakel tussen de KC en de validatoren van NDFF en waarneming.nl. Een deel van zijn taak is per 1 maart 2020 overgenomen door Emma van den Dool.

Daarnaast is de KC sinds de laatste ledenvergadering versterkt door Inge Somhorst (officieus draait ze al wat langer mee). De KC is daarmee qua menskracht weer op originele sterkte en we zijn enthousiast bezig met diverse projecten rond de kartering.

De KC zoekt nog wel enkele nieuwe districtcoördinatoren; zij zijn het eerste aanspreekpunt voor de waarnemer. We zijn op zoek naar DC's voor Flevoland, Zuid-Holland en Zeeland. Als je meer over deze functie wilt weten stuur dan een mail naar kartering@mycologen.nl

MCF: revisie van de validatiecriteria

In eerdere nieuwsbrieven zijn we al eens ingegaan op onze filosofie achter de validatiecriteria, de minimum eisen waaraan een waarneming die voor de paddenstoelenkartering wordt opgegeven moet voldoen om geaccepteerd te worden. Ze vormen een hoeksteen van onze kwaliteitsborging. Achter de schermen ging de discussie daarover natuurlijk gewoon door. De huidige criteria zijn al weer een jaar of zeven oud, niet in alle gevallen up-to-date, en ook de inzichten over nut en functie van de validatiecriteria zijn aan verandering onderhevig. Het werd, kortom, tijd voor een revisie van de validatiecriteria.

De belangrijkste verandering is een wat andere benadering van de waarnemer, waarbij we duidelijker dan voorheen de verantwoording voor de waarneming en eventueel bewijs daarvan, bij de waarnemer leggen. Daarvoor reiken we handvaten aan.

Een belangrijk aspect is de zeldzaamheid van de betreffende soort. Zou je een algemene soort misschien ook al wel doorgeven zonder alle details gecheckt te hebben, bij een zeldzame soort doe je toch liever eerst een extra controle voor je hem bij de kartering opgeeft. De huidige zeldzaamheidsklassen, zoals weergegeven op de on-line Verspreidingsatlas (VspA), zijn verouderd. We gaan de zeldzaamheid van soorten in ons digitale invoerprogramma PaKa (zie kader) en op VspA aan de recente getallen aanpassen, rekening houdend met alle gevalideerde waarnemingen in de NDFF, en zullen deze periodiek bijwerken. Voor alle waarnemingen geldt dat invulling van de ecocodes de validatie van de waarneming kan helpen. In sommige gevallen is het aangeven van de ecocode zelfs een noodzaak (verderop meer hierover).

¹ Nationale Databank Flora en Fauna, de centrale database van Nederlandse natuurwaarnemingen, waarin ook de gegevens uit het NMV karteringsbestand zijn opgenomen, en waar onder andere verspreidingsatlas.nl (VspA) haar gegevens uit peurt.

	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	
te velden		M(icroscopisch)									
(formule gaat dan verloren)		F(oto)									
vullen velden		C(ollectie)									
natisch ingevuld		K(week)									
		Methode									
controle	VAL	M	F	C	K	habitat	substraat	org.	opmerking bij waarneming	herb.	herb
	M										
	M										
	MC										

PaKa_NL voor het invoeren van paddenstoelwaarnemingen

Zodra het over de paddenstoelenkartering van de NMV gaat, komt al gauw ons digitale invoerformulier PaKa_NL.xlsx (kortweg PaKa) ter sprake. Mogelijk ben je nog niet bekend met dit formulier, dus laten we er wat reclame voor maken! PaKa is echt heel handig voor het melden van paddenstoelwaarnemingen bij de NMV kartering, zeker als het om wat langere soortenlijsten uit een en hetzelfde gebied gaat. Het formulier is gebaseerd op Microsoft Excel, is te downloaden van onze webstek (www.mycologen.nl > [kartering](#) > [downloads](#)), en kan door iedereen gebruikt worden, NMV-lid of niet, mits je je als karteerder hebt aangemeld bij de KC. En ook dat laatste kan via onze webstek (> [meedoen met karteren](#), en dan de ietwat verdeckte link onderaan de pagina gebruiken). Op de webstek staat ook een handleiding voor het gebruik van PaKa.

Voor dit artikel is vooral de kolom met validatiecriteria (kolom K op het tabblad 'Waarnemingen') van belang; zie de figuur met een deel van het invoerscherm bovenaan deze en de vorige pagina. Zodra je een soort invoert, verschijnt in deze kolom informatie over extra in te voeren gegevens die voor het valideren van de waarneming van belang zijn. Die informatie kan in de drie kolommen rechts daarvan worden ingevoerd. De informatie in kolom K gaat veranderen; aan de mogelijkheden voor invoer verandert niets.

De volgende versie van PaKa zal er qua validatiecriteria wat anders uitzien dan je gewend bent. Voor de in te voeren gegevens heeft dat geen consequenties; dat blijft zoals het was. Alleen de informatie die getoond wordt zodra je een waarneming hebt ingevoerd, die verandert wel. Dat lichten we hieronder toe, in het tekstkader op de volgende pagina.

Wat ook niet verandert, is de rol van de DC's. Zij valideren de via PaKa ingeleverde waarnemingen (d.w.z. maken een inschatting van de betrouwbaarheid), alvorens die de NDFF ingaan. Onze DC's zijn de op één na belangrijkste schakel in de kwaliteitsborging van de paddenstoelenkartering. De belangrijkste schakel zijn jullie, waarnemers, zelf. We gaan er van uit dat je de kartering serieus neemt, ongeacht hoeveel ervaring je er mee hebt. De DC's kennen hun waarnemers, en kunnen beoordelen hoe ze de validatiecriteria moeten toepassen. Bij ervaren waarnemers, of waarnemers die in een bepaalde soortgroep gespecialiseerd zijn, zal het ontbreken van een vereiste M eerder door de vingers worden gezien dan bij beginnende mycologen. Maar in principe blijven de validatiecriteria leidend, voor iedereen.

Validatie van waarnemingen via andere invoerkanalen

Paddenstoelenwaarnemingen kunnen tegenwoordig via allerlei kanalen gemeld worden; naast PaKa zijn er onder andere de NOVA-app, VspA, en waarneming.nl. De idee is dat ze uiteindelijk, na validatie, allemaal in de NDFF terecht komen, en daar centraal verzameld worden. Idealiter doorlopen al die via verschillende kanalen ingevoerde waarnemingen eenzelfde validatieprocedure, zodat wat er uiteindelijk in de NDFF terecht komt aan één

Veranderingen in de validatiecriteria

M Iedereen weet dat slechts een beperkt aantal soorten paddenstoelen in het veld herkenbaar is. De meeste soorten behoeven (minstens) microscopische studie om met enige zekerheid gedetermineerd te kunnen worden. Deze soorten worden in PaKa aangeduid met een M in kolom K. Ook op VspA wordt dat bij die soorten aangegeven: “Microscopische controle is nodig voor zekere determinatie”. In karteringsjargon zeggen we kortweg: “die soort heeft een M”. Soorten zonder M zijn dus in principe in het veld herkenbaar, maar ook dat is natuurlijk niet voor iedereen even gemakkelijk: daar komt de ervaring bij kijken. Wel gaat het dan om soorten die door een mycoloog met kennis van zaken op basis van een goede foto herkenbaar zou moeten zijn. Om die reden werden zulke soorten gemerkt met een F in kolom K van PaKa, en wordt dat ook gemeld op VspA: “Foto’s (ook micro-) met relevante details kunnen de melding ondersteunen”.

Tot nog toe kon een soort een M hebben, of een F, of beide, of geen van beide. Dat is niet consequent, en zal in de volgende PaKa gewijzigd worden. Iedere soort krijgt nu ofwel een M (Microscopie vereist), ofwel een V (Veldterminatie mogelijk) in kolom K. De M is voor de komende PaKa voor alle soorten opnieuw vastgesteld. Zoals vanouds kun je een M invullen in kolom L voor waarnemingen die microscopisch gecontroleerd zijn. Een V kan niet ingevuld worden.

F De F in kolom K verdwijnt; ze wordt in feite vervangen door een V, zie hierboven. Dat betekent niet dat het niet zinvol zou zijn om een of meerdere foto’s (ook van details en/of microscopische kenmerken) van de collectie behorende bij de waarneming te bewaren, zeker in geval van zeldzame soorten. Bij opgave van roesten, branden en meeldauwen gelden andere regels, zie hieronder. In kolom M kun je dan ook in de nieuwe versie van PaKa nog steeds een F invoeren om aan te geven dat je van een ingevoerde waarneming een of meerdere foto’s gemaakt hebt. Een foto kan bovendien verplicht gesteld worden bij verschillende andere invoerkanalen, anders kan de waarneming niet gevalideerd worden.

C De C is een papieren tijger. Was de oorspronkelijke gedachte dat sommige soorten vanwege bijv. taxonomische complicaties of extreme zeldzaamheid eigenlijk altijd door een specialist gecontroleerd zouden moeten worden, in de praktijk blijkt dat er eigenlijk nooit van te komen. We hebben er simpelweg de menskracht niet voor.

In de nieuwe PaKa vervalt de C daarom als validatiecriterium. Dat betekent echter niet dat je geen collecties meer hoeft te bewaren. De verantwoordelijkheid hiervoor leggen we bij de waarnemer zelf. Een waarnemer hoort materiaal te bewaren en documentatie op te bouwen van (zeer) zeldzame soorten, van soorten op afwijkend substraat of buiten het verspreidingsgebied. En zulke vondsten laat je bij voorkeur controleren door een ervaren mycoloog, niet alleen ten behoeve van de kartering, maar het is ook nuttig voor je eigen ontwikkeling in de mycologie.

Als indicator voor zeldzaamheid wordt achter het validatiecriterium (M of V) voor zeer zeldzame soorten het aantal atlasblokken (uurhokken, 5×5 km²) aangegeven waarin die soort sinds 1990 uit Nederland gemeld is. In VspA kun je zien waar die vondsten gedaan zijn.

(Vervolg kader op volgende pagina)

Met deze informatie en je eigen ervaring kun je zelf een oordeel vormen over het al dan niet herbariëren van de vondst. De rode signalering in PaKa, voor alle zeldzame soorten (frequentieklasse 0-4), blijft bestaan, zodat je je op het moment van invoer nog eenmaal afvraagt of het inderdaad deze soort is die je wilt opgeven.

Het type bewijs dat je verzameld hebt kun je opgeven in PaKa (of een ander invoerportal), evt. in de kolom voor opmerkingen, of de reden waarom je, tegen de verwachting in, geen materiaal hebt bewaard. Als je dat niet doet, kan de waarneming afgekeurd worden. Deze aanpak vraagt dat de waarnemer zich meer bewust is van de waarneming, wat de betrouwbaarheid ten goede kan komen.

Het blijft dus gewoon mogelijk om in kolom N, zoals vanouds, een C in te vullen als je een collectie geherbarieerd hebt. En om misverstanden te voorkomen: goed gedocumenteerde herbariumcollecties blijven onverminderd waardevol, zeker waar het om zeldzame soorten gaat, of soorten uit taxonomisch problematische groepen, of soorten waar je met de kennis van nu gewoon niet uit komt. Dit zal verderop in dit artikel nog wel blijken, als het over de Bloedrode gordijnzwam gaat.

Roesten, branden en meeldauwen

Bij opgave van roesten, branden en meeldauwen gelden iets andere regels. Let op: dit staat wel vermeld op het voorblad van PaKa maar wordt niet nog eens bij het invoeren van de soort vermeld. Naast de normale regels voor zeldzame soorten (zie ook hierboven bij C) geldt een **verplichting van opgave van de plant** waar de roest of meeldauw op gevonden is in kolom R, "org". Daarnaast wordt voor roesten expliciet gevraagd om een **foto van de plant** te maken.

uniforme kwaliteitsstandaard voldoet. Zo gaat het op dit moment nog niet. NMV, NDFF en waarneming.nl hanteren ieder hun eigen validatieprocedure. Er wordt al langere tijd gezocht naar een voor iedereen werkbare, uniforme validatieprocedure, en er worden ook regelmatig stappen gezet naar uniformering. Onze insteek is dat de kennis van de paddenstoelen bij de NMV zit, die daarom de officiële Nederlandse soortenlijst bijhoudt, en de KC probeert het voortouw te nemen in het opstellen van een uniforme validatieprocedure die tot zo betrouwbaar mogelijke input voor de NDFF leidt. We gaan door met die inspanningen.

Vanwege de populariteit van smartphones en digitale veldinvoer van waarnemingen, en de toename van online invoerprogramma's is het aantal waarnemingen dat niet via PaKa wordt ingevoerd vooral de laatste jaren exponentieel toegenomen. Daarmee neemt ook het validatiewerk toe, en omdat de menskracht beperkt is groeit ook de validatie-achterstand snel: die heeft nu al het aantal van 450 000 waarnemingen bereikt. Nu zijn veel van deze waarnemingen überhaupt niet te valideren omdat ze zonder foto dan wel aanvullende gegevens ingevoerd zijn. Ook waarnemers(on)bekendheid speelt hier een rol, bij validatie van waarnemingen door DC's is dit een zeer belangrijk aspect (zie boven). Binnen de KC is afgesproken deze waarnemingen als 'niet te beoordelen' te beschouwen vanwege de relatief grote kans op onbetrouwbaarheid. Deze zijn dan ook niet zichtbaar in VspA.

Gelukkig is er een team van validatoren actief. Buiten de DC's voor de PaKa's zijn dat voor waarneming.nl en alles wat via de overige portalen bij de NDFF binnenkomt nog eens ruim 20 NMV-leden. Zij beoordelen in speciale validatieportalen de waarnemingen. Nog

steeds zijn validatoren welkom ter uitbreiding van het team, het kan zijn voor een groep waar je goed inzit, dan wel juist voor het doornemen van waarnemingen van algemene soorten.

Recent is een belangrijke versterking gekomen binnen het validatieteam in de vorm van de in april opgerichte Werkgroep plantenpathogene schimmels die bemenst wordt door Aad Termorshuizen, Charlotte Swertz en Erik Slootweg. Vooral via waarneming.nl komen zeer veel waarnemingen binnen van allerlei ‘klein grut’ op levende planten, waarvoor tot nog toe binnen de NMV weinig aandacht was. Die groep brengt een enorme groei van het aantal nieuwe soorten en de bijbehorende validatieproblematiek met zich mee. Om die achterstand weg te werken en deze soorten ook binnen de NMV een plek te geven gaat deze werkgroep aan de gang om deze waarnemingen te checken, het nieuwe-soortentraject te stroomlijnen en de validatie te versnellen. Een geweldig initiatief, mogelijk werkt het aanstekelijk voor andere specialistengroepjes.

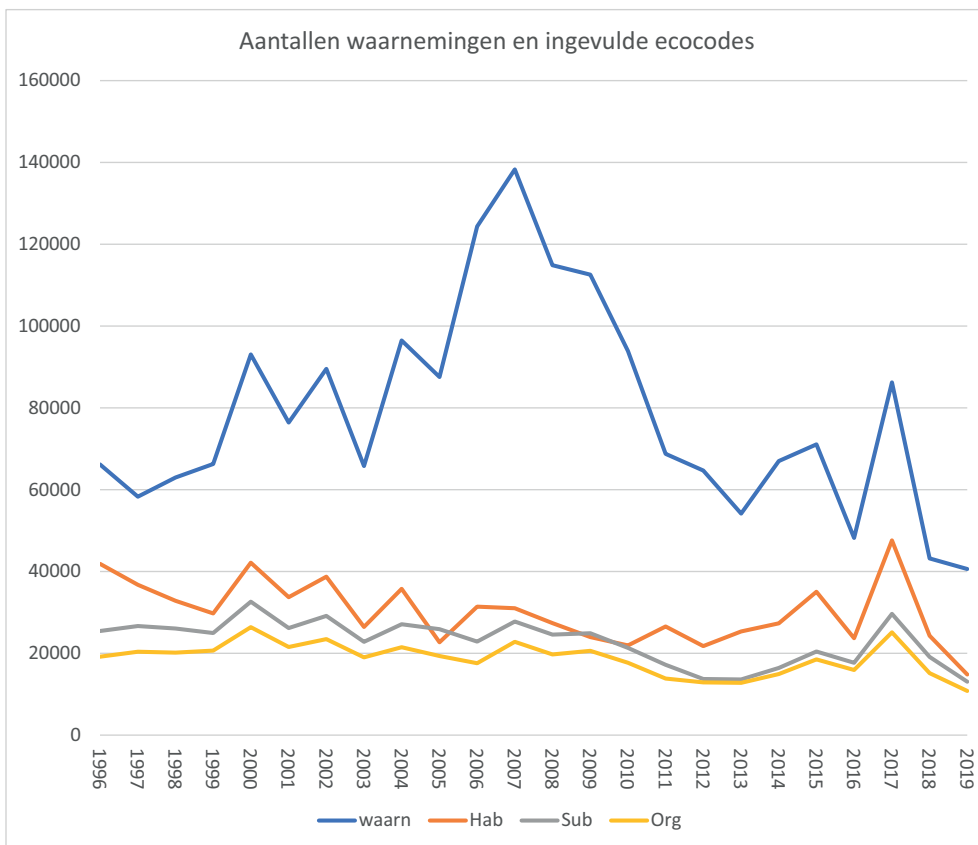
De validatiecoördinator maakt een plan voor uniforme validatie van paddenstoelen waarbij de noodzakelijke verbetering van met name het NDFV-validatieportaal een belangrijk punt is. Ook de aanpassing van de diverse invoerportalen is van groot belang, waarbij de wens is dat meer gegevens over de groeiplaats en het organisme waarop de gevonden soort voorkomt ingevuld kunnen worden. Ook moeten direct bij invoer de zeldzaamheid en de (vernieuwde) validatiecriteria van de ingevoerde soort zichtbaar zijn, ook in andere invoerportals dan PaKa; dit als signalering dat het mogelijk om een bijzondere vondst gaat, dan wel dat hij meegenomen moet worden voor nader microscopisch onderzoek. Dit zou veel onzin-waarnemingen kunnen voorkomen en het werk van de validatoren vergemakkelijken. Verder is uniformering van de werkwijze van valideren een blijvend aandachtspunt in de contacten met de validatoren. Daarnaast wordt nagedacht over de mogelijkheden voor een inhaalslag met betrekking tot de grote achterstand aan te valideren waarnemingen.

Nieuwe ecocodes

Bij iedere waarneming is het sinds het begin van de paddenstoelenkartering mogelijk om ook gecodeerde informatie over de ecologie van de gevonden soort door te geven, de zgn. ecocodes. Deze ecocodes zijn op individuele tabbladen in PaKa te vinden, en ze zijn er in drie smaken: habitat, substraat en organisme. Kortweg kun je hiermee aangeven in welk milieu je de soort gevonden hebt (habitat), waar hij op groeide (substraat), en van welk organisme dat substraat afkomstig was of waarmee de soort mycorrhiza vormt. De huidige codes zijn al lang onderwerp van discussie. De habitat-codes zijn vaak moeilijk te interpreteren als je niet toevallig ook vegetatiekundige bent, en de opties voor organismen zijn veel te beperkt. Vooral dat laatste werd steeds meer als een belemmering ervaren, naarmate meer waarnemers ook aandacht besteedden aan vaak strikt waardspecifieke schimmels zoals meeldauwen, roesten en kleine ascomyceten.

Er komt een aanpassing van de ecocodes met een duidelijke uitleg. Daarbij zal het in ieder geval mogelijk worden om alle uit NL bekende organismen ook als waard voor een paddenstoel op te geven. Dat is echter makkelijker gezegd dan gedaan, en de technische uitvoering hiervan is niet simpel. Deze vernieuwing zal dan ook niet al in de komende versie van PaKa doorgevoerd kunnen worden. Nu weten jullie in ieder geval dat er aan gewerkt wordt.

Overigens willen we hier graag nog wat meer reclame maken, nu om het invoeren van ecocodes toch vooral niet over te slaan! Uit Figuur 1 is af te lezen dat ecocodes weliswaar vrij constant, maar bij slechts de helft (habitat) tot een kwart tot een derde (substraat en or-

Figuur 1. Aantal in NMV-bestand opgenomen waarnemingen per jaar (waarn) en het aantal daarbij ingevulde ecocodes voor habitat (Hab), substraat (Sub) en organisme (Org). Niet alle waarnemingen van 2019 zijn hierin verwerkt.

ganisme) van de waarnemingen worden ingevuld. Het toevoegen van ecologische gegevens van een vondst maakt de waarneming echt veel waardevoller dan alleen de registratie van de soort! Denk bijvoorbeeld aan toenemende kennis over een soort of een bepaald habitat, en aan natuurbeheer en -beleid. Daarnaast spelen ecologische gegevens een grote rol bij de validatie, je vergemakkelijkt de taak van je DC en je vergroot de kans dat een waarneming goedgekeurd wordt als je deze gegevens invult. En last but not least, het kan helpen bij het ontwarren van een knoop met nauw verwante en sterk gelijkende soorten, nu steeds vaker soorten gesplitst worden op basis van genetische informatie; daarover hieronder meer.

Nieuwe namen en nieuwe soorten

De moleculaire taxonomie neemt de paddenstoelensystematiek met ongekende grondigheid op de schop. Dat proces speelt al een jaar of tien, en er is geen reden om aan te nemen dat het snel zal stoppen. We zitten dus middenin een super-interessante periode waarin vele inzichten over de paddenstoelen en hun verwantschappen veranderen, en die nieuwe inzichten gaan mede gepaard met veranderende (wetenschappelijke) paddenstoelennamen. Bij de kartering

zouden we die nieuwe inzichten graag op een of andere manier een plek willen geven, en de vraag is dan natuurlijk wat de meest praktische werkwijze is, zonder iedere niet-taxonomisch geschoolde waarnemer de stuipen op het lijf te jagen.

Een (groot) deel van de nieuwe inzichten die tot nieuwe namen leiden betreft feitelijk slechts wat je ‘cosmetische’ naamswijzigingen zou kunnen noemen. Soorten veranderen dan bijv. van naam omdat nieuw onderzoek aantoonde dat ze beter in een ander geslacht passen dan dat waarin ze tot nog toe geplaatst werden. Of men kan ontdekken dat de tot nog toe gebruikelijke naam voor een soort oorspronkelijk eigenlijk voor een andere soort bedoeld was; zo’n onterecht toegepaste naam moet dan natuurlijk gewijzigd worden. Dit type naamswijziging komt zo vaak voor, en vindt ook al zo vaak haar weg in de nieuwere literatuur, dat we er bij de kartering iets mee moeten. Er staan dan ook twee wijzigingen aan te komen:

1. De namen van de Nederlandse boleten zullen in PaKa en op VspA aangepast worden aan de meest recente bewerking, in deel 7 van de Flora Agaricina Neerlandica (Noordeloos et al. 2018). De tot nog toe gebruikte namen blijven wel als synoniemen vermeld in VspA.
2. In VspA (maar niet in PaKa) zullen bepaalde nieuwere namen voor Nederlandse soorten ook als synoniem worden opgenomen. Dat moet het makkelijker maken om namen uit moderne literatuur te herleiden naar namen die we in Nederland voor dezelfde soort gebruiken.

Overigens zijn al die nieuwe namen ook een serieuze complicatie bij het beoordelen van aanmeldingen van nieuwe soorten voor Nederland. Want wanneer is een nieuwe naam een nieuwe soort? Dat is niet zomaar uitgezocht, en is er één van de redenen voor waarom het enige tijd duurt voor een als nieuwe soort aangemelde vondst ook daadwerkelijk als zodanig geaccepteerd wordt (of niet, natuurlijk, als de nieuwe naam toch slechts een andere naam voor een al bekende soort blijkt). We streven er naar om 2× per jaar de soortenlijst te updaten met nieuw gemelde soorten.

Voor een uitgebreidere uitleg over de naamgeving van paddenstoelen, inclusief voorbeelden, en het opnemen van synoniemen in VspA verwijzen we hier naar de tekst over de nieuwe soorten van 2019 verderop in dit verhaal. Thom Kuyper zal er in de volgende Coolia ook aandacht aan besteden.

Nieuwe inzichten: het voorbeeld van de bloedrode gordijnzwammen

Er is nog een andere reden waarom soorten van naam kunnen veranderen, en die is echt gecompliceerder. Het gaat dan om namen die gebruikt werden voor wat bij nader inzien een groep soorten blijkt te zijn, niet één enkele soort. Want, voor welk van die soorten wordt die ene naam nu correct toegepast? En hoe moeten de andere soorten uit die groep heten?

We lichten dat hier toe aan de hand van een voorbeeld, de Bloedrode gordijnzwam, *Cortinarius sanguineus* (Figuur 2). Een snelle (en toegegeven oppervlakkige) blik in enkele veel gebruikte paddenstoelenflora’s (funga’s) leert dat de discussie over *C. sanguineus* en eventuele dubbelgangers al enkele decennia floreert. De klassieke flora van midden-1900, de Flore Analytique van Kühner & Romagnesi (1953) noemt alleen *C. sanguineus*, maar enkele jaren daarna introduceert Orton (1958) een dubbelganger, *C. puniceus*. Beide soorten worden ook opgevoerd in de eind vorige eeuw populaire Kleine Kryptogamenflora van Moser (5^e druk uit 1983), maar ze staan daarin in een apart geslacht *Dermocybe*, dat Moser naast *Cortinarius*

Figuur 2. Bloedrode gordijnzwammen (*Cortinarius sanguineus* ss. lato) in een vochtig fijn-sparrenbos in midden-Zweden, eind augustus 2016. (Foto: Nico Dam)

erkende. Hij onderscheidde bovendien nog een aparte variëteit van “*Dermocybe*” *sanguinea*, namelijk var. *vitiosus*. In de *Funga Nordica* (Knudsen & Vesterholt, 2012), die op dit moment waarschijnlijk de meest populaire funga is, en haar voorloper, *Nordic Macromycetes* (Hansen & Knudsen, 1992) wordt *C. puniceus* niet genoemd, de andere twee taxa wel.

Ook in eigen land wisten we er niet goed raad mee. In de eerste Standaardlijst (Arnolds, 1984) stonden *C. sanguineus* var. *sanguineus* en *C. puniceus* (beide nog onder *Dermocybe*, in navolging van Moser), maar nadat deze soorten in de tot nog toe enige bewerking van de Nederlandse *Dermocybe*'s als synoniem werden beschouwd (Kuyper, 1990), is in daaropvolgende edities alleen *C. sanguineus* nog maar terug te vinden (Arnolds *et al.*, 1995; Arnolds & van de Berg, 2013).

Dat was weliswaar lekker overzichtelijk, maar overzichtelijkheid lijkt een optie die bij de paddenstoelen is overgeslagen. Leuker kunnen we het niet maken, wel moeilijker. In 2012 publiceerden Niskanen *et al.* hun revisie van *C. sanguineus* in Europa, op basis van morfologisch en moleculair-genetisch onderzoek. En wat blijkt: alle hierboven genoemde namen horen bij individuele, aparte soorten, en deze soorten zouden op basis van ecologische en (subtiele) morfologische verschillen ook zonder DNA-analyse van elkaar te onderscheiden zijn (zie kader op de volgende pagina).

Voor zover we nu weten komen er dus drie soorten bloedrode gordijnzwammen voor in Europa. Maar hoe zit het dan in Nederland? We hebben geprobeerd daar een ‘educated guess’ over te maken op basis van de beschikbare gegevens in de NDFF, waarbij we dankbaar gebruik hebben gemaakt van de opgegeven ecocodes, voor zover aanwezig. In de NDFF

Sleutel voor de Europese bloedrode gordijnzwammen. (Gebaseerd op Niskanen *et al.* (2012), vereenvoudigd.)

1. Sporen gemiddeld breder dan 4.5 μm ; ecologie divers 2
1. Sporen gemiddeld smaller dan 4.5 μm ; bij sparren groeiend *C. vitiosus*
2. Bij sparren groeiend *C. sanguineus*
2. Bij loofbomen groeiend (beuk, eik,...) *C. puniceus*

zitten 43 waarnemingen (stand januari 2017) uit 31 uurhokken. Bij 18 waarnemingen zijn ook ecocodes ingevoerd, bij 8 van de overige waarnemingen kon op basis van vindplaats of een foto toch een inschatting van het biotoop van de vondst gemaakt worden. Op basis daarvan rekenen we 20 waarnemingen tot *C. puniceus*, de bloedrode gordijnzwam uit loofbos; de overige waarnemingen houden we noodgedwongen op *C. sanguineus ss. lato*. Het is vooralsnog onzeker of de ‘echte’ Bloedrode gordijnzwam, *Cortinarius sanguineus ss. str.*, in Nederland voorkomt.

We realiseren ons dat dit slechts een tijdelijke oplossing is. Mogelijk kunnen waarnemingen waarvan materiaal bewaard is gebleven in een herbarium nog een keer microscopisch gecontroleerd worden, en dan hopelijk bij één van de drie soorten ondergebracht worden. Maar in ieder geval zijn jullie nu op de hoogte: bloedrode gordijnzwammen moeten serieus gedetermineerd worden! En in Nederland heet hij voorlopig *C. puniceus*. Wat er met de Nederlandse naam moet gebeuren is nog een open vraag.

Oude of nieuwe collecties van bloedrode gordijnzwammen zijn zeer welkom, vooral als ze uit naaldbos komen. Neem dan contact op met Inge Somhorst (zwamhorst@ziggo.nl).

Nieuwe soorten 2019

In deze nieuwsbrief geven we ook weer een lijst met nieuwe taxa die onlangs aan de in Nederland waargenomen soorten zijn toegevoegd. Het gaat om 95, hoofdzakelijk in 2019 aangemelde en geaccepteerde soorten, vijf nieuwe en/of aangepaste sl-soorten en twee nieuwe codenummers om de Gewone morielje en het Bruinstelig kalkkopje in strikte zin te kunnen opgeven. Zie Tabel 1 aan het einde van dit artikel.

Toelichting op de nieuwe soortenlijst

De succesvolle studies van de Phragmowerkgroep hebben ook dit jaar weer enkele nieuwe soorten trilzwammen opgeleverd. We gaan hierna kort op deze soorten in, en geven daarmee een indruk van waar we als KC zo al mee te maken krijgen wat betreft nieuwe soorten & hun namen. Ga er even rustig voor zitten.

Bij de naam *Myxarium hyalinum* zullen waarnemers zich wellicht herinneren dat het geslacht *Myxarium* uit de Beknopte Standaardlijst (BStL) is verdwenen. De meeste soorten van dit geslacht uit het Overzicht (Arnolds *et al.*, 1995) zijn indertijd verhuisd naar het geslacht *Stypella* (Suikertrilzwam) en de type-soort van het geslacht *Myxarium*, *M. nucleatum*, is in het geslacht *Exidia* (Trilzwam p.p.) geplaatst. Roberts (1998) en Weiss & Oberwinkler (2001) toonden echter al aan dat *Myxarium nucleatum* niet tot *Exidia* behoort en de naam *Myxarium* is weer in ere hersteld. Omdat de NMV voorlopig de namen uit de Beknopte Standaardlijst blijft gebruiken, handhaven wij voor nu de naam *Exidia nucleata*. Op VspA zullen we wel het ‘nieuwere’ synoniem *Myxarium nucleatum* toevoegen. Recent onderzoek van Spirin *et al.* (2017) heeft uitgewezen dat onder *Exidia nucleata* meer soorten schuilgaan (zie ook de sleutels op de webstek van het Phragmoproject). Een daarvan staat nu in de nieuwe soortenlijst:

Myxarium hyalinum. Spirin et al. hebben namelijk een collectie van Maas Geesteranus uit 1966 uit Leiden als neotype aangewezen. Van deze soort bestaat de combinatie in *Exidia* niet en daarom gebruiken we hier de naam *Myxarium hyalinum*. We vinden het op dit moment nog te vroeg om een sl-soort voor deze soorten op te nemen. In deze zelfde periode (Tabel 1) is ook *Myxarium minutissimum* als nieuw voor Nederland opgegeven. Deze soort nemen we op onder de naam *Exidia minutissima* om ons te conformeren aan de Beknopte Standaardlijst. Ook hier zullen we het nieuwere synoniem *Myxarium minutissimum* in VspA opnemen.

Aan het geslacht *Helicogloea* (Spiraalkorstje) en verwanten wordt momenteel volop gewerkt, en voor de nieuwste informatie en de sleutels verwijzen we naar de webstek van het Phragmoproject. Het Berijpt spiraalkorstje (*H. lagerheimii*), opgenomen in de Beknopte Standaardlijst, is een Zuid-Amerikaanse soort. *H. sebacea* (Tabel 1) is nu met zekerheid in Nederland aangetroffen en we hebben die soort onder een nieuw codenummer (0457020) opgenomen. We verwachten binnenkort meer opgaven van nieuwe soorten uit deze groep. Daarom besluiten we later wat er met *H. lagerheimii* moet gebeuren.

Ook aan de trilzwammen van het geslacht *Tremella* (Trilzwam p.p.) wordt op veel plekken moleculair onderzoek verricht, met als gevolg ook hier grote veranderingen in de taxonomische inzichten. Spirin et al. (2018) hebben het complex van *Tremella foliacea* (Bruine trilzwam) onderzocht en daar meerdere soorten in onderscheiden: een soort op naaldhout (*T. foliacea* ss. str.) die parasiteert op de Dennenbloedzwam (*Stereum sanguinolentum*) en twee soorten (in Europa) op loofhout (*T. fimbriata* en *T. frondosae*), waarvan op dit moment nog onbekend is welke soort(en) in Nederland voorkomt(-komen). De soort van naaldhout

Figuur 3. Een van de soorten uit de groep van de Bruine trilzwam (*Tremella foliacea* sl). Gezien substraat (berk) en kleur en grootte van de vruchtlichamen zou dit *T. frondosae* kunnen zijn. Er is helaas geen materiaal van bewaard, en ook is niet bekend of er ook korstzwammen op de stam groeiden. (Foto: Nico Dam, Stadsdennen, Hoge Veluwe, 21 oktober 2007)

is vorig jaar voor Nederland gemeld en krijgt de naam *Tremella foliacea* sensu Spirin et al. (2018). Het afgelopen najaar bleek dat die soort hier helemaal niet zeldzaam is. De oude waarnemingen van *T. foliacea* kunnen dus niet aan een soort gekoppeld worden tenzij het substraat naaldhout of het organisme Dennenbloedzwam wordt vermeld. *T. foliacea* (0419030) sensu BStLijst wordt daarom nu een sl-soort waarvan we de naam veranderen in *Tremella foliacea* sl, incl. *foliacea* sensu Spirin et al. (2018). We hopen daar na komend najaar een of twee soorten van loofhout aan toe te kunnen voegen. Voor een zekere determinatie van de twee loofhoutsoorten is het nodig de sporen op te meten; *T. fimbriata* heeft de kleinste sporen (zie webstek Phragmoproject). Ook de vruchtlichamen verschillen. De vruchtlichamen van *T. fimbriata* zijn donkerbruin en worden zwart en hebben een grootte tot 40 mm. *T. fimbriata* parasiteert op de Gerimpelde korstzwam (*Stereum rugosum*) en zou op els voorkomen. *T. frondosae* heeft lichtbruine vruchtlichamen met een grootte tot 100 mm en parasiteert op de Gerimpelde korstzwam en de Gele korstzwam (*S. hirsutum*); hij komt op diverse loofbomen voor. Spirin et al. (2018) plaatsen deze groep soorten in het geslacht *Phaeotremella*, dat we als synoniem in de Verspreidingsatlas zullen toevoegen. Om verwarring van deze soorten en namen in de toekomst zoveel mogelijk te voorkomen heeft Roeland Enzlin toegezegd in een artikel voor Coolia nader op deze soorten in te gaan.

Nog meer sl-soorten

Nu vast is komen te staan dat naast de Gewone morielje (*Morchella esculenta*) ook *Morchella vulgaris* in Nederland voorkomt (Koopmanschap, 2020) moeten we iets doen met de waarnemingen van de Gewone morielje tot nu toe, omdat we achteraf niet weten tot welke van de twee soorten die behoren (zie voor een derde soort, *Morchella americana*, onderaan dit tekstdeel). *Morchella vulgaris* zou meer in het duingebied voorkomen en de Gewone morielje meer op de klei, maar er is een overlap in voorkomen (Koopmanschap, 2020). Er moet dus een sl-soort komen voor de oude waarnemingen van de Gewone morielje: Gewone morielje sl, incl. *vulgaris* (*Morchella esculenta* sl, incl. *vulgaris*). Deze sl-soort houdt wel het nummer van de Gewone morielje uit de Beknopte standaardlijst (Arnolds & van den Berg, 2013). Nieuwe waarnemingen van de Gewone morielje worden onder een nieuwe code opgeslagen.

Dezelfde situatie doet zich voor bij het Bruinstelig kalkkopje (*Physarum pusillum*) (zie artikel van Hans van Hooff elders in deze Coolia), die opgesplitst is in het Bruinstelig kalkkopje ss.str. en *Physarum gravidum*. Ook hier blijven de oude vondsten opgeslagen onder het oude nummer van het Bruinstelig kalkkopje, waarvan de naam nu verandert in Bruinstelig kalkkopje sl, incl. *gravidum*. Het Bruinstelig kalkkopje en *P. gravidum* krijgen een nieuwe code.

Hans van Hooff meldde dat het Plat kristalkopje (*Didymium applanatum*) in de BStL in zijn ogen ten onrechte als synoniem van het Variabel kristalkopje (*D. squamulosum*) is beschouwd. We hebben dit hersteld. Beide soorten staan nu in de lijst en de sl-soort die nu onder nummer 0918189 in de BStL staat krijgt de naam *Didymium squamulosum* sl, incl. *applanatum*.

Na het verschijnen van het artikel over *Antrodiella* in de vorige Coolia (Osieck & Keizer, 2020), kwam er terecht commentaar op het gebruik van de naam van *Antrodiella semisupina* in onze soortenlijst (0255040). *Antrodiella semisupina* is een Amerikaanse soort, die niet in Nederland voorkomt. De soort is in de Standaardlijst 1995, met de kennis van toen, verkeerd geïnterpreteerd. *A. semisupina* zou hier de soorten *A. faginea*, *onychoides*, *leucoxantha* en misschien *pallescens* omvatten, deze laatste is echter nog niet voor Nederland gemeld. Na

het melden van *Antrodiella faginea* hebben wij een sl-soort *A. semisupina* sl, incl. *faginea*, *onychoides* in het leven geroepen (zie Kartingsnieuws 6, Veerkamp & Dam, 2017). Op dat moment hadden we *A. semisupina* (0255040) op inactief moeten zetten, maar dat hebben we verzuimd en gaan we nu alsnog doen. Na het aanmelden van *A. leucoxantha* lijkt het ons juist om deze soort ook aan de sl-soort toe te voegen. Alle waarnemingen van *A. semisupina* sensu Standaardlijst 1995 en 2013 vallen nu onder de sl-soort met de volgende code en naam: 0255049 *Antrodiella semisupina* sl, incl. *semisupina* sensu auct. neerl. (Stl 2013 code 0255040), *faginea*, *leucoxantha*, *onychoides*. Later kunnen daar dan eventueel *A. pallescens* en de echte *A. semisupina*, wat overigens niet erg waarschijnlijk is, aan worden toegevoegd. Ingewikkelde materie, maar dergelijke veranderingen zullen in de toekomst steeds vaker nodig zijn.

Figuur 4. Deze uit Groningen afkomstige collectie ridderzwammen bleek op basis van DNA analyse tot *Tricholoma inocybeoides* te moeten worden gerekend. Deze soort kan vooralsnog echter niet morfologisch van verwante soorten (uit het complex van de Zilveren ridderzwam, *T. argyraceum*) onderscheiden worden, en wordt daarom niet bij de kartering opgenomen. Op klei, onder Abeel, Landgoed Rusthoven, Eekweerderdraai, 9 sept. 2017. (Foto: Nico Dam)

Naast de geaccepteerde soorten worden er de laatste tijd steeds meer taxa aangemeld waarvan de naam pas na DNA-onderzoek is vast komen te staan, maar die op uitsluitend morfologische kenmerken niet op naam gebracht kunnen worden. Zo hebben we bijvoorbeeld *Tricholoma inocybeoides* en *Morchella americana* niet geaccepteerd. We nemen ook geen soorten op waarvan de aanwezigheid alleen op grond van DNA-onderzoek van bodem-materiaal is vast komen te staan. We karteren alleen soorten op basis van de aanwezigheid van paddenstoelen, die met behulp van macroscopische of microscopische kenmerken onderscheiden kunnen worden. Ook alleen het waarnemen van bijvoorbeeld honingzwamveters, ozonium, houtverkleuringen of ijshaar is niet voldoende om een (sl)-soort op te geven. Het gaat echt alleen om waarnemingen van de paddenstoel zelf.

Spooksoorten en lege verspreidingskaartjes

In de door de NMV beheerde Nederlandse soortenlijst staan een aantal soorten waarvan geen enkele waarneming uit ons land bekend is. De verspreidingskaartjes van die soorten zijn dan ook leeg, een onwenselijke situatie. Zoals je in *Karteringsnieuws 7* (Veerkamp & Dam, 2019) hebt kunnen lezen is de KC in dit verband met een schoonmaakactie bezig.

De soorten genoemd in die karteringsnieuwsbrief zijn uit de soortenlijsten van VspA en PaKa verwijderd. Eventuele toekomstige vondsten zullen als nieuw voor Nederland behandeld worden. Alleen met de Bedrieglijke viltkop (*Inocybe arthrocytis*) en de Kleine sparrerbundelzwam (*Pholiota subochracea*) hebben we nog even gewacht. De Bedrieglijke viltkop is dit najaar gemeld, maar nog niet geaccepteerd, en voor de Kleine sparrerbundelzwam willen we, zodra dat weer mogelijk is, nog eenmaal in het herbarium van Naturalis gaan zoeken omdat Machiel Noordeloos er mogelijk een vondst uit Limburg gezien heeft.

Voor de ascomyceten heeft de ‘grote schoonmaak’ wat meer voeten in de aarde, maar ook daar wordt aan gewerkt.

Overigens zullen er altijd wel wat lege verspreidingskaartjes blijven, maar we proberen dat te beperken tot de echt nieuwe soorten. Dat is inherent aan de werkvolgorde die bij de behandeling van nieuw voor Nederland gemelde soorten doorlopen wordt. Als een nieuwe soort wordt geaccepteerd, dan wordt hij toegevoegd aan VspA. De feitelijke waarnemingen kunnen echter pas worden ingevoerd, en naar de NDFF gesluisd, als ook PaKa is aangepast. Dat laatste is veel werk en gebeurt maar 1 of 2× per jaar.

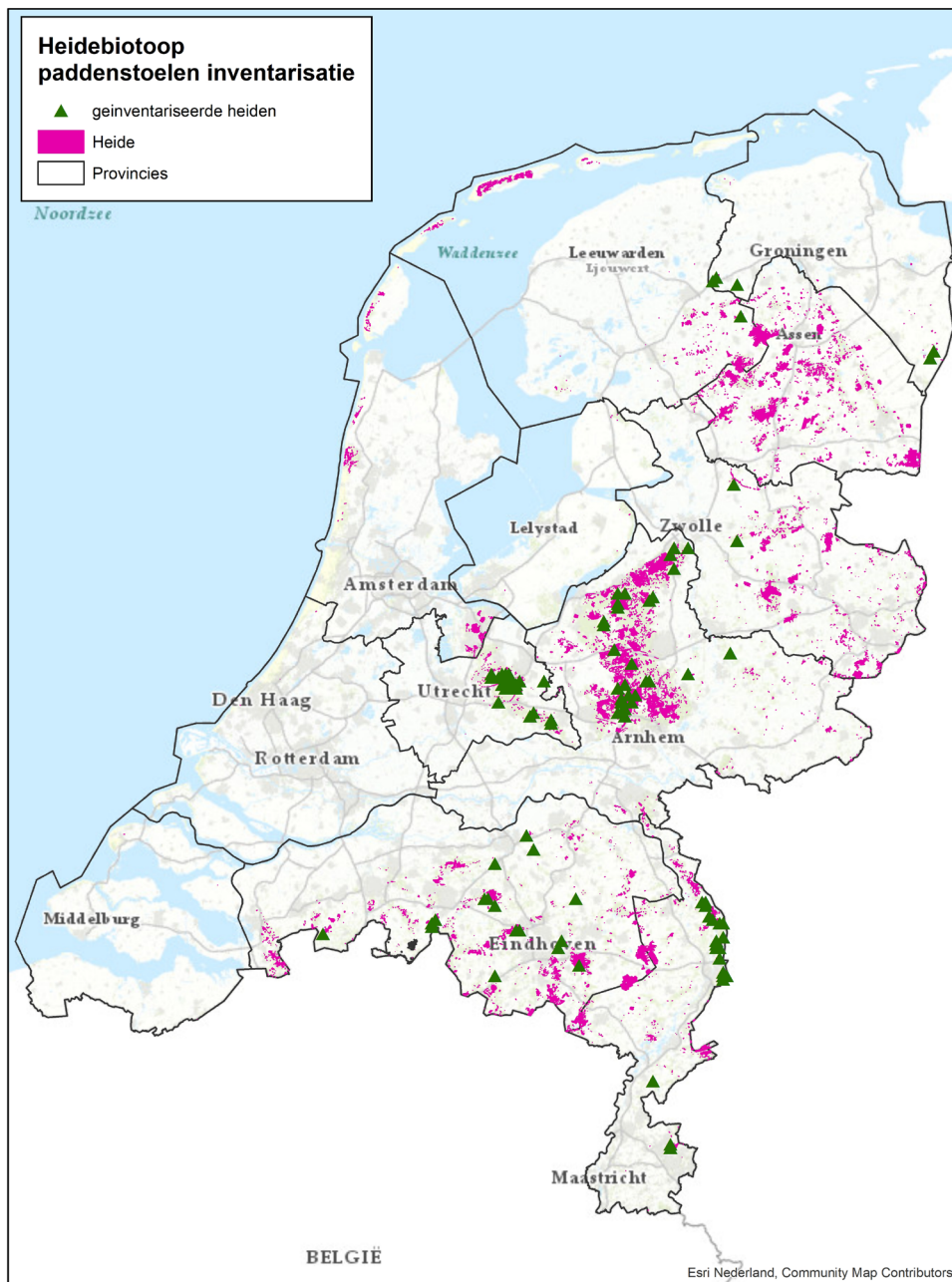
Overige verwijderde soorten

Als reactie op ons vorige karteringsnieuws schreef Peter-Jan Keizer ons dat de opgave van de Dennenvoetweerschijnzwam (*Onnia tomentosa*) van het terrein rond het voormalige vliegveld Soesterberg op een misidentificatie berust, dus ook die soort is verwijderd. Over het Mosvlieskelkje (*Hymenoscyphus fulvus*) kregen we van Jan Hengstmengel bericht dat de enige waarneming van deze soort uit het Deurzerbroek (Drenthe) van 8-11-1982 bij nader inzien Haakmosvlieskelkje (*H. rhytidiadelphi*) is gebleken. We gaan de soort onder de goede naam invoeren en verwijderen het Mosvlieskelkje uit de soortenlijst. In navolging van FAN7 (Verbeken, Nuytinck & Noordeloos, 2018) is ook Veenmosmelkzwam (*Lactarius sphagneti*) uit de soortenlijst verwijderd. De enige waarneming uit de tachtiger jaren van een locatie op de Veluwe is op ‘niet te valideren’ gezet.

Heideproject

Het jaar 2018, het startjaar voor het project ‘biotoop van het jaar’ was zo extreem droog dat we het project direct al met een jaar verlengd hebben. Dat betekent dat we ook voor dit jaar vragen een heideterrein in je omgeving te inventariseren. De speciaal hiervoor ontwikkelde lijsten zijn te downloaden van onze website ([www.mycologen.nl/ biotoop van het jaar](http://www.mycologen.nl/biotoop_van_het_jaar)) of aan te vragen bij Mirjam Veerkamp (veerkamp.berg@planet.nl). We verzoeken jullie wel je waarnemingen na afloop van het seizoen, of je nu bovengenoemde lijsten of PaKa gebruikt, ook naar Mirjam toe te sturen, dan kunnen wij straks een totaalverslag maken. Als er bij invoer in PaKa geen biotoop vermeld wordt, dan kunnen wij de heidegegevens namelijk niet uit het waarnemingenbestand halen.

Uit de gegevens die in 2018 en 2019 verzameld zijn kunnen we alvast een paar conclusies trekken. Op de kaart in Figuur 5 zijn de ruim 100 kilometerhokken weergegeven waarvan we

Figuur 5. Overzicht van de heiden in Nederland, met daarop de bezochte kilometerhokken (driehoekjes). Bron (kaart): Wageningen Environmental Research (Alterra).

uit de jaren 2018 en 2019 soortenlijsten uit de heiden hebben ontvangen. De kwaliteit van de inventarisaties verschilt sterk. Sommige gebieden zijn meerdere keren bezocht en andere slechts één keer. Op de ene lijst staan alleen de in het veld herkenbare soorten, op andere lijsten zijn alle op naam te brengen soorten genoteerd. Alles is waardevol, maar met die laatste lijsten kunnen we natuurlijk wel meer doen.

Uit de meeste provincies zijn gegevens binnengekomen. We hebben geen lijsten ontvangen van de kustheiden, en dat is jammer omdat dat een eigen vegetatietype is, waarvan mycologisch weinig bekend is.

Ook op de Veluwe zijn, mede dankzij de werkweek, flink wat gegevens verzameld. Er blijft echter nog genoeg onbezochte heide over. Wie gaat er elders kijken?

Het heideproject heeft tot nu toe al een goed resultaat voor de kartering opgeleverd. Veel soorten zijn op plekken gevonden waarvan ze nog niet bekend waren. Daarnaast zijn er ook veel zeldzame soorten en soorten van de Rode Lijst (Arnolds & Veerkamp, 2008) waargenomen, zoals het tot nu toe uit slechts drie atlasblokken bekende Glad dikpootje (*Squamanita contortipes*) een soort die parasiteert op mosklokjes en waarschijnlijk specifiek op het Honinggeel mosklokje, *Galerina pumila*. (Gminder, 2020). Op dode takjes van struikheide zijn zelfs nieu-

we soorten voor Nederland gevonden zoals de discomyceet *Pseudophacidium ledi* en de korstzwam *Acanthobasidium norvegicum* (zie Tabel 1).

Jammer is dat van sommige excursies die voor een deel over de heide gingen alleen totaallijsten per kilometerhok zijn gemaakt, waarbij de soorten die op de heide stonden niet geormerkt zijn. Dan is de vindplaats van de soort wel opgenomen, maar we kunnen geen verschillende heidegebieden met elkaar vergelijken. Het zou nog informatiever zijn als niet alleen de heidebiotoop maar ook de verschillende typen heiden, zoals nat, droog, stuifzandheide en wel of niet vergrast (Arnolds & Van den Berg (2013), Veerkamp et al. (2018)) worden aangegeven.

De dynamiek van karteren

De lengte van deze achtste karteringsnieuwsbrief is een beetje uit de hand gelopen, inderdaad. Maar goed, de KC

Figuur 6. Glad dikpootje (*Squamanita contortipes*) van de heide bij Sellingen. (Foto: Inge Somhorst)

Figuur 7. “Gewoon” frankjelijke op dode takjes van struikhei op landgoed Groot Heidestein. (Foto: Bart van den Berg)

We roepen u op om dit najaar nog eenmaal op de heide te inventariseren.

Op dode takjes van struikhei is drie keer een wit frankjelijke gevonden dat sterk op een Gewoon frankjelijke (*Lachnum virgineum*) lijkt (Figuur 7): Den Treek, najaar 2018 (Provincie Utrecht), Blauwe bos, voorjaar 2019 (Provincie Friesland, van der Putte, 2020) en op Landgoed Goot Heidestein, najaar 2019 (Provincie Utrecht). De microscopische kenmerken ervan blijken echter niet helemaal te kloppen met die van Gewoon frankjelijke; soms waren de sporen te breed (Groot Heidestein), in alle gevallen staken de parafysen niet ver genoeg boven de asci uit en zijn deze bovendien te smal. Het zou om een aparte soort kunnen gaan die op heide groeit. Om dit verder uit te kunnen zoeken vragen we u naar deze soort uit te kijken. Stip Helleman wil het materiaal graag bekijken. Voor afspraken: stuur een mailtje naar Stip Helleman (stip.helleman@tele2.nl).

is dan ook met heel wat verschillende projecten tegelijk bezig. Dat leidt soms ook tot versnippering van aandacht, we geven het toe, waardoor projecten soms onnodig lang doorsudderen. Dit is zoals het is, en sommigen van ons moeten af en toe ook wat aandacht besteden aan werk waar ze wel voor betaald krijgen.

Hoe dan ook is de paddenstoelenkartering misschien wel de meest dynamische activiteit van de NMV. Alle nieuwe taxonomische, nomenclatorische en ecologische inzichten komen hier samen, mede dankzij de nieuwste ontwikkelingen in ICT. Die dynamiek speelt ook op een ander vlak. Vooral de ICT speelt een doorslaggevende rol bij een interessant nieuw

proces: de ontkoppeling van waarnemer en determinator. We waren gewend aan de situatie dat een waarnemer in veel gevallen ook degene was die de paddenstoel een naam geeft. Je vindt een paddenstoel, en als je hem niet herkent dan doe je zelf moeite om hem te determineren, door plaatjes kijken, microscopie, literatuurstudie en dergelijke. Eigen studie, in ieder geval, waardoor je zelf achter de naam komt en waardoor je eigen kennis toeneemt. De ICT-ontwikkelingen van het laatste decennium maken deze koppeling steeds minder vanzelfsprekend. Als waarnemer kun je foto's van je vondst in diverse determinatie-apps uploaden, en die app komt dan met een naam. Zie hiervoor het artikel van Martin Gotink elders in deze Coolia. Als je dat niet vertrouwt, dan is er altijd nog een groot aantal internet-fora en facebook-groepen die eigenlijk hetzelfde doen, al is de app dan een mycoloog, met meer of minder kennis van zaken. Gemaks-mycologie, je gooit er een foto in en er komt een naam uit. De waarnemer neemt waar, de app of het forum determineert. De mogelijkheden om een naam bij een vondst te krijgen zonder daar zelf moeite voor te doen, zijn legio. Een goede ontwikkeling? De tijd zal het leren, misschien; een realiteit is het wel, en ook dat is iets waar we als kartering op in willen spelen.

Met dank aan Eduard Osieck voor de hulp bij de revisie van de validatiecodes van ascomyceten en Wim Ozinga voor het kaartje van alle heideterreinen in Nederland. Daarnaast bedanken we natuurlijk alle aanmelders van nieuwe soorten!

Literatuur

- Arnolds, E. 1984. Standaardlijst van Nederlandse Macrofungi. Coolia deel 26, supplement. Nederlandse Mycologische Vereniging.
- Arnolds, E., Th.W. Kuyper & M. E. Noordeloos, 1995. Overzicht van de paddenstoelen in Nederland. Nederlandse Mycologische Vereniging.
- Arnolds, E. & M. Veerkamp, 2008. Basisrapport Rode Lijst Paddenstoelen. Nederlandse Mycologische Vereniging.
- Arnolds, E. & A. van den Berg, 2013. Beknopte Standaardlijst van Nederlandse Paddenstoelen. Nederlandse Mycologische Vereniging.
- Gminder, A. 2020. *Rhodophana stangliana* und *Squamanita contortipes*, zwei selten berichtete mykoparasitische Basidiomyceten aus der Gattung *Squamanita* s.l. Z. Mykol. 86/1: 23–35.
- Hansen, L. & H. Knudsen (ed.) 1992. Nordic macromycetes, vol. 2. Nordsvamp, Kopenhagen.
- Knudsen, H. & J. Vesterholt (ed.) 2012. Funga Nordica. Nordsvamp, Kopenhagen.
- Koopmanschap, G. 2020. Een nieuwe kijk op de morieljes van Nederland. Coolia 63(2): 71–79.
- Kühner, R. & H. Romagnesi 1953. Flore analytique des champignons supérieurs. Masson et Cie, Parijs.
- Kuyper, Th.W. 1990. Het geslacht *Cortinarius* in Nederland – I: subgenus *Dermocybe*. Coolia 33: 1–7.
- Moser, M. 1983. Kleine Kryptogamenflora, bd. IIb/2. Die Röhrlinge und Blätterpilze. 5. auflage. Fischer Verlag, Stuttgart.
- Niskanen, T., S. Laine, K. Liimatainen & I. Kytöviiri, 2012. *Cortinarius sanguineus* and equally red species in Europe with an emphasis on northern European material. Mycologia 104(1): 242–253.
- Noordeloos, M., H. den Bakker & S. van der Linde, 2018. Order Boletales E.J. Gilb.. In Flora Agaricina Neerlandica volume 7. Candusso Editrice.
- Orton, P.D. 1958. *Cortinarius* II. The Naturalist (Leeds), suppl.
- Osieck, E. & P.J. Keizer, 2020. Dwergelfenbankjes en Dwergporia: het geslacht *Antrodiella* in Nederland. Coolia 63(2): 61–70.
- Roberts, P., 1998. A revision of the genera *Heterochaetella*, *Myxarium*, *Protodontia*, and *Stypella* (Heterobasidiomycetes). Mycotaxon Volume 69: 209–248.
- Spirin, V., V. Malysheva & K.-H. Larsson, 2017. On some forgotten species of *Exidia* and *Myxarium*

- (Auriculariales, Basidiomycota). Nord. J. Bot. 36(3): e01601. Doi: 10.1111/njb.01601
- Spirin, V., V. Malysheva, A. Yurkov, O. Miettinen & K.H. Larsson, 2018. Studies in the *Phaeotremella foliaceae* group (Tremellomycetes, Basidiomycota). Mycological Progress 17: 451–466.
- Van der Putte, A. (red.), 2020. Cristella Bakkeveen, 22-24 maart 2019. Coolia 63(1): 35–45.
- Veerkamp, M. & N. Dam, 2017. Karteringsnieuws 6. Nieuwe soorten, verdwenen excursies en lege kaartjes. Coolia 60(4): 327–242.
- Veerkamp, M., E. Brouwer & W. Ozinga, 2018. Heidevegetaties, biotoop van het jaar in 2018 en 2019. Coolia 61 (3): 119–130.
- Veerkamp, M. & N. Dam, 2019. Karteringsnieuws 7. Nieuwe soorten, spooksoorten, en tropische verassing. Coolia 62(4): 199–207.
- Verbeken, A., J. Nuytink & M. Noordeloos, 2018. Russulales Kreisel ex Kirk, P.F. Cannon & J.C. David. In Flora Agaricina Neerlandica volume 7. Candusso Editrice.
- Weiss, M. & F.Oberwinkel, 2001. Phylogenetic relationships in Auriculariales and related groups - hypotheses derived from nuclear ribosomal DNA sequences. Mycol. Res. 105(4): 403–415.

Webstek Phragmo-project: https://www.mycologen.nl/NMV_Trilzwammen.html

Zie ook Tabel 1 op de volgende pagina's.

WERKWEKEN 2020

De inschrijftermijn voor de werkweken wordt verlengd. Voor de Buitenlandse Werkweek naar Abreschviller, Vogezen, Frankrijk, is de uiterste inschrijfdatum 1 augustus. Voor de Binnenlandse Werkweek in Heerlen is de uiterste inschrijfdatum 1 september. Mocht een werkweek vol zijn, dan wordt je op de wachtlijst geplaatst. Voor meer informatie over de werkweken zie Coolia 63-2, pag. 110-111.

Omdat we op dit moment niet met zekerheid kunnen zeggen of de werkweken doorgang kunnen vinden, heeft het bestuur de onderstaande besluiten genomen:

We laten de werkweken nu in principe doorgaan en kijken per werkweek uiterlijk 30 dagen van te voren of het mogelijk is om ze door te laten gaan. Behalve het aantal deelnemers, is vooral het ‘corona-proof’ zijn van de locatie van zeer groot belang.

Concreet betekent dit, dat we uiterlijk 12 augustus voor de Buitenlandse Werkweek en 10 september voor de Binnenlandse Werkweek besluiten over wel of niet doorgaan. Mocht het eerder duidelijk zijn dat een werkweek niet door kan gaan dan laten we dat uiteraard aan de deelnemers weten.

Als het bestuur besluit om een werkweek niet door te laten gaan, dan krijgen de deelnemers hun inschrijfgeld integraal terug. Eventuele annuleringskosten zijn voor rekening van de NMV. Mocht een deelnemer zelf willen annuleren terwijl de werkweek wél doorgaat, dan is maatwerk noodzakelijk en moet dit per geval bekeken worden. Zomaar zeggen dat iemand dan maar een beroep moet doen op de annuleringsverzekering, vindt het bestuur nu te rigoureuus en onpersoonlijk. Wel blijft het van belang een annuleringsverzekering te hebben.

Tabel 1. Overzicht van nieuwe taxa die aan de Nederlandse lijst paddenstoelen zijn toegevoegd alsmede enkele aanpassingen van sl-soorten. MG = morfologische-taxonomische groep (zie Arnolds & van den Berg, 2013).

CODE	MG	Wetenschappelijke naam	Auteurs
0446020	Bco	<i>Acanthobasidium norvegicum</i>	(J. Erikss. & Ryvarden) Boidin, Lanq., Cand., Gilles & Hugueney
1332010	Apy	<i>Achroceratosphaeria potamia</i>	Réblová, J. Fournier & K.D. Hyde
0549010	Btr	<i>Aegeritella tuberculata</i>	Balazy & J. Wisn.
1333010	Apy	<i>Alnecium auctum</i>	(Berk. & Broome) Voglmayr & Jaklitsch
1350010	Alo	<i>Ampelomyces quisqualis</i>	Ces.
0551070	Ape	<i>Anthracobia rehmi</i>	Brumm.
0255049	Bpo	<i>Antrodiella semisupina</i> sl, incl. <i>semisupina sensu auct. neerl.</i> (StLijst 2013 code 0255040), <i>faginea</i> , <i>leucoxanta</i> , <i>onychoides</i>	
0892030	Apy	<i>Apiospora bambusae</i>	(Turconi) Sivan.
0805060	Apy	<i>Arnium cirriferum</i>	(Speg.) J.C. Krug & Cain
1214010	Apy	<i>Bionectria ralfsii</i>	(Berk. & Broome) Schroers & Samuels
0944020	Myx	<i>Calonema cornuroides</i>	Chassain & Nann.-Bremek.
0809040	Apy	<i>Ceratosphaeria fragilis</i>	Wilberf.
0809050	Apy	<i>Ceratosphaeria subferruginea</i>	(Fuckel) Munk
0720040	Ahe	<i>Ciliolarina chamaeleontina</i>	(Peck) Raitv.
0173010	Bag	<i>Coprinellus pusillulus</i>	(Svrček) Házi, L. Nagy, T. Papp & Vágvölgyi
0788050	Alo	<i>Cucurbitaria rhamni</i>	(Nees) Fuckel
1334010	Apy	<i>Dendrophoma cytisporoides</i>	(Sacc.) Sacc.
1246010	Apy	<i>Dialonectria diatrypicola</i>	Lechat, J. Fourn. & Gardiennet
0740350	Apy	<i>Diaporthe rudis</i>	(Fr.) Nitschke
0918020	Myx	<i>Didymium applanatum</i>	Nann.-Bremek.
0918180	Myx	<i>Didymium squamulosum</i>	(Alb. & Schwein.) Fr. & Palmquist
0918189	Myx	<i>Didymium squamulosum</i> sl, incl. <i>applanatum</i>	
0919050	Myx	<i>Echinostelium paucifilum</i>	K.D. Whitney
0042110	Bag	<i>Entoloma conicosericum</i>	Vila, F. Caball. & Eyssart.
0042120	Bag	<i>Entoloma cuboidoalbum</i>	Noordel. & Hauskn.
0042130	Bag	<i>Entoloma graphitipes</i>	E. Ludw.
0042140	Bag	<i>Entoloma olivaceotinctum</i>	Noordel.
0042150	Bag	<i>Entoloma pluteisimilis</i>	Noordel. & C.E. Hermos.
0042170	Bag	<i>Entoloma vezzenaense</i>	Noordel. & Hauskn.

0042180	Bag	<i>Entoloma vindobonense</i>	Noordel. & Hauskn.
0310090	Btr	<i>Exidia minutissima</i>	Höhn.
1351010	Apy	<i>Flammoclaadiella decora</i>	(Wallr.) Lechat & J. Fourn.
1335010	Alo	<i>Glyphium elatum</i>	(Grev.) H. Zogg
1336010	Are	<i>Gymnoascus reessii</i>	Baran.
0323030	Bco	<i>Hapalopilus eupatorii</i>	(P. Karst.) Spirin & Miettinen
0457020	Btr	<i>Helicogloea sebacea</i>	(Bourdot & Galzin) Spirin & Trichies
0923090	Myx	<i>Hemitrichia abietina</i>	(Wigand) G. Lister
1201050	Apy	<i>Hilberina munkii</i>	(R. Hilber & O. Hilber) Declercq
0061200	Bag	<i>Hygrophorus lindtneri</i>	M.M. Moser
0338120	Bco	<i>Hypochnicium erikssonii</i>	Hallenb. & Hjortstam
1108010	Alo	<i>Karstenula rhodostoma</i>	(Alb. & Schwein.) Speg.
1337010	Apy	<i>Koorchaloma europaea</i>	Treigiené
0633210	Ape	<i>Lamprospora verrucispora</i>	M. Vega, Eckstein & Van der Kolk
0634060	Ape	<i>Lasiobolus diversisporus</i>	(Fuckel) Sacc.
1338010	Apy	<i>Lasionectria vulpina</i>	(Cooke) Rossman & Samuels
1189020	Apy	<i>Lentomitella vestita</i>	(Sacc.) Höhn.
1352010	Apy	<i>Lopodostoma fagi</i>	Jaklitsch, J. Fourn. & Voglmayr
0836130	Alo	<i>Lophiostoma amphibium</i>	(Magnes & Hafellner) Aptroot & K.D. Hyde
1140040	Are	<i>Massaria ulmi</i>	Fuckel
0764080	Apy	<i>Melanospora simplex</i>	(Corda) D. Hawksw.
0644380	Ahe	<i>Mollisia lothariana</i>	Gminder
0647050	Ape	<i>Morchella esculenta</i>	(L.) Pers.
0647020	Ape	<i>Morchella esculenta</i> sl, incl. <i>vulgaris</i>	
0647040	Ape	<i>Morchella vulgaris</i>	(Pers.) Gray
1309020	Alo	<i>Morenoina websteri</i>	J.P. Ellis
0364040	Bco	<i>Mycoacia nothofagi</i>	(G. Cunn.) Ryvarden
0722240	Alo	<i>Mycosphaerella psammae</i>	(Rostr.) Lind
0365050	Btr	<i>Myxarium hyalinum</i>	(Pers.) Donk
0650380	Apy	<i>Nectria aurantiaca</i>	(Tul. & C. Tul.) Jacz.
0193010	Bbo	<i>Neoboletus xanthopus</i>	(Klofac & A. Urb.) Klofac & A. Urb.
1028080	Apy	<i>Niesslia typhae</i>	W. Gams, P. Thompson & Stielow
1356010	Apy	<i>Pestalotiopsis thujicola</i>	(J.L. Maas) Y. Suto & Tak. Kobay.
0664090	Ahe	<i>Phaeohelotium terrestre</i>	(Velen.) Svrček
0868080	Apy	<i>Phomatospora arenaria</i>	Sacc., E. Bommer & M. Rousseau
1353010	Are	<i>Phragmocephala atra</i>	(Berk. & Broome) E.W. Mason & S. Hughes
0936420	Myx	<i>Physarum decipiens</i>	M.A. Curtis

0936440	Myx	<i>Physarum gravidum</i>	Morgan
0936430	Myx	<i>Physarum luteolum</i>	Peck
0936450	Myx	<i>Physarum pusillum</i>	(Berk. & M.A. Curtis) G. Lister
0936260	Myx	<i>Physarum pusillum</i> sl, incl. <i>gravidum</i>	
0766120	Alo	<i>Pleospora phaeocomoides</i>	(Berk. & Broome) G. Winter
1123120	Aer	<i>Podosphaera pannosa</i>	(Wallr.) de Bary
1123130	Aer	<i>Podosphaera phtheirospermi</i>	(Henn. & Shirai) U. Braun & T.Z. Liu
1341010	Alo	<i>Populocrescentia ammophilae</i>	Wanas., Camporesi, E.B.G. Jones & K.D. Hyde
1034050	Alo	<i>Preussia typharum</i>	(Sacc.) Cain
1343010	Ahe	<i>Pseudophacidium ledi</i>	(Alb. & Schwein.) P. Karst.
1344010	Alo	<i>Pseudoyuconia thalictri</i>	(G. Winter) Lar. N. Vassiljeva
2015930	Bpu	<i>Puccinia behenis</i>	G.H. Otth
2015950	Bpu	<i>Puccinia maculosa</i>	Straus
2015940	Bpu	<i>Puccinia veronicae</i>	J. Schröt.
0389260	Bcl	<i>Ramaria krieglsteineri</i>	Schild
1345010	Apy	<i>Rhodoveronaea varioseptata</i>	Arzanlou, W. Gams & Crous
1346010	Apy	<i>Rosasphaeria moravica</i>	(Petr.) Jaklitsch & Voglmayr
0684150	Ahe	<i>Rutstroemia carbonicola</i>	Svrček
1354010	Ape	<i>Sarcosphaera coronaria</i>	(Jacq.) J. Schröt.
1347010	Ahe	<i>Schizothyrioma ptarmicae</i>	(Desm.) Höhn.
1700010	Btr	<i>Serendipita evanescens</i>	(Hauerslev) P. Roberts
0402210	Bco	<i>Sistotrema tholliae</i>	B. Duhem, B. Schultheis & W. Termonia
1348010	Apy	<i>Spadicoides hyalostoma</i>	(Munk) Réblová
1357010	Alo	<i>Sphaeropsis sapinea</i>	(Fr.) Dyko & B. Sutton
0475040	Btr	<i>Spiculogloea inaequalis</i>	Schoutteten & Verbeken
0475030	Btr	<i>Spiculogloea subminuta</i>	Hauerslev
0825130	Alo	<i>Teichospora rubriostiolata</i>	Jaklitsch & Voglmayr
1355010	Alo	<i>Tiarosporella paludosa</i>	(Sacc. & Fiori ex P. Syd.) Höhn.
0419210	Btr	<i>Tremella foliacea</i> sensu Spirin et al., 2018	
0419030	Btr	<i>Tremella foliacea</i> sl. incl. <i>foliacea</i> sensu Spirin et al., 2018	
1349010	Ahe	<i>Trimmatostroma betulinum</i>	(Corda) S. Hughes
0420190	Bcl	<i>Typhula caricina</i>	P. Karst.
0826100	Apy	<i>Valsa auerswaldii</i>	Nitschke
1358010	Apy	<i>Valsonectria simpsonii</i>	Samuels & Seifert
1359010	Ahe	<i>Xerombromphila crystallifera</i>	Baral, G. Marson & Unter.
0548010	Btr	<i>Zygogloea gemellipara</i>	P. Roberts